

Institutt for offentlig retts svar på høringsrunden i forbindelse med fakultetets vedtak om reduksjon av valgemner

Oversikt over prosess på fakultetet, valgemner og kriterier:

Fakultetet (dekanat og styret) har bestemt at antall valgemner for rettsvitenskapelige fag skal ned fra 71 til 50. Emnene er fordelt instituttvis etter hvem som er fagansvarlig lærer. IOR har 26 emner, men har etter fakultetets siste vedtak fått en ramme på 21. Mange valgemner berører fagområder som går på tvers av instituttgrensene. Noen valgemner er også i særlig grad knyttet til forpliktelser fakultetet har med eksterne samarbeidspartnere eller forskningsprosjekter. Det har vært tatt hensyn til dette underveis i prosessen, men det er viktig at det tas hensyn til det også etter at instituttens prioriteringer er klare.

Alle ansatte og særlig de fagansvarlige for valgemnene har vært invitert til å kommentere særlig egne fag eller de fag de har en faglig interesse i. Instituttet har gjennomført ett instituttmøte med plenums- og gruppediskusjoner om instituttets portefølje av valgemner. Gruppene var inndelt faglig tematisk (straff og prosess, menneskerettigheter og velferd, internasjonale fag, andre sentrale offentligrettslige fag). I tillegg har instituttet fått inn noen kommentarer fra de respektive fagansvarlige lærere. Instituttledelsen har oppfordret til at man samtidig med den pålagte behandlingen av forslag til reduksjonen av antall valgemner gjennomgår alle fag med henblikk på oppdatering, endring og eventuell sammenslåing av fag og vurderer forslag til nye fag innenfor den rammen vi har.

Følgende valgemner har ansatte ved IOR fagansvaret for i dag:

Barnerett, Helse rett, Diskriminerings- og likestillingsrett, Trygderett, Sosialrett, Menneskerettigheter, Konflikthåndtering, Bevisteori, Forhandlinger, Skatt I, II (bedriftsskatterett) og III (internasjonal skatterett), Lovgivningslære, Kommunalrett, Rettshistorie, Naturressursrett i et miljøperspektiv, Allmenn rettsteori, Refugee and asylum law, Women's Law and Human Rights. Human Rights and Counter-Terrorism, The Right to Peace, Public International Law, International Criminal Law, International Constitutional Law and Democracy, International Environmental Law, International Trade Law, Comparative Public Law.

Forslag om nye emner: Law and Technology (Malcolm Langford), International Courts (Andreas Føllesdal, Geir Ulfstein), Politi- og påtalerett (Synnøve Ugelvik), Supreme Courts: Politics and the Rule of Law in Europe: Past, Present, Future (Marit Halvorsen), International Law and International Relations (Malcolm Langford, Cecilia Bailliet, Jørgen Skjold), Empiriske rettsstudier (Malcolm Langford).

Fakultetskomiteen som har gjennomgått fakultetets valgemneportefølje og foreslått reduksjonen, har foreslått at det bør legges vekt på antall eksamensmøtte studenter over de siste fire år (det fremgår av statistikk som er delt ut fra fakultetet), betydning for sammenheng

med andre fag (PIL-programmet, valgemne-pofiler mv), samfunnsmessig relevans og fag- og forskningsutvikling. For instituttets del har det vært lagt vekt på faglig spredning innenfor instituttets og de ansattes fagområder. Instituttets ansatte har vært oppfordret til å vurdere om valgемner kan slås sammen, om de kan gå annet hvert år, om pensum kan revideres, og om noen fag kan vente til neste 4-års periode.

Instituttets vurderinger

Følgende valgемner har over de siste 4 år hatt et snitt i eksamensdeltakelse på 50 + : *Barnerett, Helserett, Refugee and asylum law, Skatterett I, Konflikthåndtering, Diskriminerings- og likestillingsrett, Trygderett, Women's law and human rights, Human rights and counter terrorism, The right to peace, Public international law, International constitutional law and democracy*. Alle disse foreslås videreført ut fra så vel oppslutning som samfunnsmessig relevans og betydning for fag- og forskningsutvikling. Alle emnene preges av aktiv fagutvikling. De er knyttet til forskningsmiljøer og har god tilgang på lærerkrefter. To av disse, 'Human rights and counter terrorism' og 'The right to peace', alternerer og går annet hvert år. De bør derfor betraktes som ett valgемne tilsammen. Det vil si at denne gruppen består av tilsammen *11 valgемner*. Det anbefales at alle disse valgемnene tas med videre.

Ett valgемne, *Skatterett I*, bør kommenteres særskilt. Faget var tidligere obligatorisk. Det har stor samfunnsmessig relevans, og stor oppslutning som valgемne. Andre valgемner i samme fagområde er *Skatterett II (Selskapsskatterett)* og *III (Internasjonal skatterett)* som begge har mindre oppslutning (38 og 21). Instituttet vurderer det slik at alle tre skatterettsfag er sentrale med hensyn til den offentlige og samfunnsmessige regulering av økonomi og særlig næringsliv og nødvendige elementer i finansieringen av velferdsstaten og andre felles infrastrukturer i samfunnet. *Skatterett II (Selskapsskatterett)* og *III (Internasjonal skatterett)* kan vurderes slått sammen, eller at de tilbys annet hvert år. Av samfunnsmessige hensyn bør det være undervisningstilbud i alle tre skattefag. Uten et relativt bredt undervisningstilbud i faget ved Det juridiske fakultet, har private lærekrefter ved BI monopol på å utdanne fremtidens skattejurister, og det antas å være mer privatrettslig rettet. Det er ansatt én professor med skatterett som hovedansvar. Han dekker undervisningen i alle tre fag. Selv om den aktuelle ansatte kan gjøre annen undervisning vil det på det nåværende tidspunkt ikke frigjøre så mange ressurser til annen undervisning dersom *Skatterett II* eller *III* ble nedlagt. Instituttet foreslår derfor at alle tre fag inntil videre opprettholdes, men dersom rammen på 21 valgемner skal holdes, kan *Skatterett II* tilbys annet hvert år.

Rettslig bevisteori er et relativt nytt fag med god oppslutning (46). Det regnes som sentralt og viktig for fagmiljøet og for videre forskning på området. Man regner med at det får en økende oppslutning. Det foreslås opprettholdt.

Faget *Forhandlinger* er nytt og har foreløpig hatt begrensninger i påmeldingen. Det er knyttet til faget *Konflikthåndtering*, se ovenfor. Begge regnes som faglig viktige og som en del av faglig utvikling på prosessområdet. *Forhandling* har en generell faglig metodikk og er et fag

som går på tvers av mange rettsområder. Utviklingen av faget har i særlig grad vært knyttet til utviklingen av et forslag til en SFU. IOR har faget med på sin liste, men foreslår samtidig at dette faget ansees som fakultetets ansvar å ta videre.

International Criminal Law (42), *International Environmental Law (38)* og *International Trade Law (25)* omhandler alle samfunnsmessig viktige tema. Alle tre er viktige på valgprofilene på PIL-programmet. Instituttet har ansvaret for den internasjonale mastergraden Public International Law. Den har hatt god oppslutning, og studentene har vist god gjennomføringsevne. Programmet er avhengig av at det er et visst antall valgемner å velge mellom for studentene. Det bør derfor utvises forsiktighet med hensyn til å redusere de internasjonale fagene for mye. De norske masterstudentene i rettsvitenskap skal nå også ha minst ett engelskspråklig valgемne. Det har gitt økt oppslutning om emnene, og det er en god arena for kontakt mellom norske og utenlandske studenter ved fakultetet. IOR ønsker å opprettholde alle tre valgемnene, men International Trade Law har relativt lav deltakelse og foreslås derfor tilbudt annet hvert år dersom rammen på 21 valgемner totalt skal opprettholdes.

Faget *Naturressursrett i et miljøperspektiv* har liten oppslutning og kan neppe opprettholdes. Det engelske faget *International Environmental Law* er dermed det eneste miljørettsfag på valgемnesiden. Det taler i seg selv sterkt for å opprettholde dette faget.

PluriCourts-miljøet har et sterkt ønske om å utvikle et valgемne om *International Courts* for å utnytte den kompetansen som ligger i miljøet, men det er ikke levert inn et konkret forslag til et slikt fag. IOR foreslår at PluriCourts-miljøet bidrar innenfor flere av de engelskspråklige fag med den relevante kompetansen. Det er allerede artikler om internasjonale domstoler med på pensum i flere fag. Dette kan utvikles videre. PluriCourts kan samtidig bruke noe tid på å utvikle et forslag til et eget valgемne på dette området.

De internasjonale valgемnene er spredt på fire av instituttene. Det har vært ett møte for å forsøke å koordinere og se på mulige sammenslåinger. Etter den instituttvise gjennomgangen bør fagene diskuteres samlet for å vurdere om det er mulig å slå sammen noen av fagene.

Faget *Sosialrett* har liten oppslutning, men har viktige elementer og bør videreutvikles til et *velferdsstatsfag*. Det foreslås at deler av faget *tas inn i trygderettsfaget* for den neste perioden. Samtidig kan det arbeides videre med forslag til et nytt valgемne om velferdsstatsrett som senere kan foreslås.

Kommunalrett er et fag med liten oppslutning, men det er et viktig fag, og vi har et visst nasjonalt ansvar for å vedlikeholde og tilby det. Det er pr i dag lite undervisning i faget, og det foreligger ikke klare planer for å utvide dette. Det foreslås opprettholdt, men tilbudt annet hvert år. Dersom fakultetet overtar ansvaret for to av de andre foreslåtte emnene, kan dette faget tilbys hvert år.

Lovgivningslære er et relativt nytt fag som ble startet i forbindelse med at Inge Lorange Backer kom tilbake til fakultetet etter to år som leder av Lovavdelingen i Justisdept. Faget har ikke hatt stor oppslutning, men er nå knyttet til det nye Klarspråk-prosjektet der det nå er i ferd med å bli ansatt en ny førsteamanuensis i full stilling. Det bør derfor opprettholdes av hensyn til fagets store samfunnsmessige relevans og den aktuelle interessen og behovet for fagutvikling på området og for prosjektet. Det foreslås opprettholdt, men det er et fag fakultetet bør ta ansvar for videreføringen av fordi det er i fakultetets interesse å opprettholde det ut fra de forpliktelsene fakultetet har påtatt seg i forbindelse med Klarspråk-prosjektet.

Comparative Constitutional Law (15) har hatt en lav deltakelse. Det foreslås at det utgår, men elementer av det dekkes allerede eller kan tas inn i International Constitutional Law og Public International Law.

Fagene *Menneskerettigheter*, *Naturressursrett i et miljøperspektiv* og *Allmenn rettsteori* har liten oppslutning og har innhold eller perspektiver som delvis tas videre i andre valgmemner eller obligatoriske fag. De foreslås nedlagt for neste periode.

Forslag på nye fag

Strafferettsmiljøet ønsker videre å opprette et nytt fag, *Politi- og påtalerett*. Dette faget er det stor interesse for i fagmiljøet. Flere av instituttets faste vitenskapelig ansatte vil være med å undervise i faget. Dette vil i langt større grad gi studentene innblikk i forskningsfronten enn det som nå er mulig å få til i de obligatoriske fagene strafferett og straffeprosess som i så vesentlig grad har blitt nedskalert som obligatoriske emner. (Straffeprosessrett og strafferett har blitt omtrent halvert i antall studiepoeng gjennom de siste årene, og har i dag kun 10 stp. hver.) Politirett (10 stp.) og påtalerett (20 stp.) undervises i dag ved UiB, og er blant fakultetets desidert mest populære valgfag. En er kjent med at jusstudenter fra UiO flytter over til Bergen for å ta faget, fordi det anses som svært relevant for karriere innen påtalemyndighet og domstol. Rektor ved Politihøgskolen og Riksadvokatembetet oppfordrer fakultetet til å opprette faget. Særlig sistnevnte understreker et ønske om å bidra med både faglige og personelle ressurser til fagutviklingen og undervisning. Politi- og påtalerettsfagene i Bergen har bidratt til å bygge et langt sterkere fagmiljø, som bidrar til økt samarbeid, formidling og eksterne søknader, men også i forhold til rekruttering til fakultetet, derunder av stipendiater. Det er en vesentlig mangel ved jussutdanningen i Oslo at det ikke er muligheter til fordypning innen fagområder som er så sentrale for samfunnet. Juristene som arbeider i de ulike delene av strafferettssystemet, er med på å forvalte den mest inngripende delen av statens maktapparat. I tillegg til fordypning i straffeprosessuelle emner tar valgemnet sikte på å gi studentene refleksjonsgrunnlag for det samfunnsoppdraget som ligger i strafferettssystemet. Politi- og påtalerettsfaget har åpenbart stor samfunnsmessig betydning. Det foreslås opprettet.

Opprettelsen av faget er viktig også fordi det er ønskelig å opprette en strafferettslig profil for studiet, som kan bestå av bevisteoriemnet, Politi- og påtalerett, for eksempel et av skatterettsemnene, International Criminal Law, Konflikthåndtering, praksisemne hos JURK

eller JussBuss, Moot Court, Internet Governance, Privacy and Data Protection, Utlendingsrett, valgmemner fra kriminologi- og retts sosiologiporteføljen ved IKRS, og/eller menneskerettslige fordypningsemner. Arbeidet med en strafferettslig profil er i oppstartsfasen, men er i alle tilfelle avhengig av et grunnleggende politi- og påtalerettsfag. Det er også foreslått et nytt emne i *rettspsykologi* som kunne gå inn i en slik profil. Dette er også et viktig emne, men det foreslås at det arbeides videre med utviklingen av faget, og at det kan vurderes tatt med i en senere omgang.

Law and Technology er et nytt og viktig fagfelt med økende bruk av roboter, overvåkning, internett og digitalisering i offentlig forvaltning og ved domstolene. Det har potensielt omfattende konsekvenser for en rettsstatlig forvaltning, men det er også et tverrgående område med både offentlig- og privatrettslige aspekter. Det bør utvikles nye valgmemner om dette. Malcolm Langford har levert et forslag til et fag om *Law and Technology*. Instituttet er enig i at det bør være et slikt fag som er forankret i offentlig rett og med tilknytning til IOR. Samtidig er det behov for å diskutere og koordinere fagutviklingen på dette området blant de som er engasjerte i den på tvers av instituttene. Fagområdet har framtidig stor samfunnsmessig betydning, og det foreslås opprettet. Fagansvarlige Malcolm Langford har avtalt med Tobias Mahler på Ifp at dette faget kan erstatte et av hans tidligere fag. IOR fikk på denne bakgrunn utvidet sin ramme for valgmemner fra 20 til 21.

Retts historie (21) heter egentlig *Norsk forfatningshistorie*. Det har for få studenter til at det bør videreføres ut fra de retningslinjene som fakultetet har vedtatt. Det samme miljøet har foreslått et engelskspråklig fag *Supreme Courts, Politics and the Rule of Law in Europe: Past, Present, Future* som dekker noe av det samme fagområdet, men i en internasjonal kontekst. Det er interessant med et engelskspråklig valgmemne på dette området. Det kommer både norske og internasjonale studenter til gode. Det foreslås at dette faget opprettes, men holdes annet hvert år.

Under arbeidet med denne prosessen er det kommet ytterligere et forslag om et nytt valgmemne, *International Law and International Relations*, fra Cecilia Bailliet, Malcolm Langford og Jørgen Skjold. Sentralt i dette faget er å vise en bredere utvikling, kontekst og begrunnelse for internasjonal rett. Internasjonale organisasjoner og institusjoner vil trekkes inn. Det skal også bygges opp slik at det kan tas av så vel samfunnsvitere som jurister. De som foreslår det peker på at det har flere formål og målgrupper: 1) En slik vinkling av internasjonal rett er etterspurt av de som driver INTER 3090 på SV-fakultetet. Her kan et slikt fag bli obligatorisk og få 15-20 studenter pr år, 2) Det er behov for et slikt fag på PIL-programmet. 3) Det vil være relevant for juss-studenter som ett av valgmemnene, 4) Det kan være svært relevant for ferdig utdannede jurister som jobber i sentraladministrasjonen og relevante direktorater. Faget er helt klart interessant og bør tilbys, men det kom med seint i prosessen, og instituttet har ikke funnet plass til det innenfor rammen på 21 valgmemner. Det bør arbeides videre med utviklingen av faget blant annet for å se om det kan kombineres med andre fag.

Valgemnet *Empiriske rettsstudier* er foreslått av Malcolm Langford i samarbeid med flere ansatte på Ikrs. Faget vil bli foreslått fra Ikrs.

Oppsummering og konklusjon:

Fakultetet har bedt institutt for offentlig rett om å levere et forslag på 21 valgemner som vil gå fra høsten 2019. Ut fra dette foreslås følgende valgemner beholdt fra IOR:

1. Barnerett
2. Diskriminerings- og likestillingsrett
3. Forhandlinger
4. Helserett
5. Human Rights and Counter- Terrorism (tilbys annet hvert år)
6. International Criminal Law
7. International Constitutional Law and Democracy,
8. International Environmental Law,
9. International Trade Law (tilbys annet hvert år)
10. Kommunalrett (tilbys annet hvert år)
11. Konflikthåndtering
12. Law and Technology
13. Lovgivningslære,
14. Politi- og påtalerett
15. Public International Law
16. Refugee and asylum law
17. Rettslig bevisteori
18. Skatt I
19. Skatt II
20. Skatt III (tilbys annet hvert år)
21. The Right to Peace (tilbys annet hvert år)
22. Trygderett (med noe fra sosialrettsfaget)
23. Supreme Courts, Politics and the Rule of Law in Europe: Past, Present, Future (annet hvert år)
24. Women's law and human rights

Konklusjon:

1. Til sammen blir dette 21 valgemner dersom valgemner som bare går annet hvert år regnes som 1/2 valgemne.

2. IOR foreslår at valgemnene Lovgivningslære og Forhandlinger ansees som fakultetets ansvar slik at de kan tas av listen ovenfor. Det vil bety at de fire fagene Kommunalrett; Skatt III (internasjonal skatterett); Supreme Courts, Politics and the Rule of Law in Europe: Past, Present, Future; og International Trade Law som nå er satt opp annet hvert år, vil kunne tilbys hvert år.

Dersom bare ett av de foreslåtte valgemnene ovenfor aksepteres som fakultetets ansvar, foreslår IOR at fagene *Skatterett III* og *International Trade Law* tilbys hvert år. Det understrekes at også *Kommunalrett* er et fag av samfunnsmessig stor betydning som det er i fakultetets interesse å tilby hvert år.

Begrunnelse for pkt.2:

Flere av valgmenene ovenfor har en sterk tilknytning til fakultetspolitiske prioriteringer og til eksternt finansierte prosjekter. Det gjelder i særlig grad valgmenene *Lovgivningslære* og *Forhandlinger*.

Lovgivningslære som er knyttet til Klarspråk-prosjektet, er finansiert av Kommunal- og moderniseringsdepartementet over 10 år. Fakultetet har forpliktet seg til å drive med faglig utvikling innenfor området klarspråk og lovgivningslære også slik at det må komme til uttrykk i undervisningsfag. Valgemnet lovgivningslære skal ivareta den oppgaven.

Valgemnet *Forhandlinger* har en sterk tilknytning til fakultetets arbeid med en søknad for et Senter for fremragende undervisning (SFU) og det pedagogiske utviklingsarbeidet som skal gjøres der. Dette valgemnet drives med mye case-basert og praktisk orientert undervisning og har derfor en begrenset ramme for antall studenter for å kunne ivareta sitt formål. Det er sentralt for en SFU-satsning å ha slike fag. Det er også utpreget tverrfaglig innenfor rammene av rettsvitenskap ved hele fakultetet og ikke bare knyttet til IORs fagområder.

Tilleggs kommentarer om fagutvikling:

Fagene *Sosialrett/Velferdsrett*, *Rettspsykologi* og *International Courts* bør det arbeides videre med utviklingen av. Det foreligger foreløpig ikke tilstrekkelig klare fagplaner. Det foreslås at det kan arbeides videre med disse slik at de eventuelt kan foreslås neste gang. Faglærerne i *Sosialrett* og forslagsstiller til *Rettspsykologi* ønsker likevel at disse fagene bør kunne tilbys i neste periode. Dersom fakultetet finner plass til det, støtter IOR det. Forslagsstillerne for *International Courts* aksepterer at faget kan vente.

Kommunalrett er et viktig fag med en sterk tradisjon på institutt og fakultetet, men det har hatt relativt liten studentdeltakelse de siste år. Det har heller ikke vært gitt så mye undervisning. Det er et fag av stor samfunnsmessig betydning som bør tilbys hvert år.

Comparative Constitutional Law foreslås ikke tatt med i denne omgang. Ansvarlig faglærer mener at tilbudet bør opprettholdes fordi det er et viktig fag både for norsk statsrett og for internasjonal rett.